

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

α. σελ. 134- 135 «Τον Ιανουάριο του 1878... να συγκεντρώσει στρατιωτική δύναμη».

β. σελ. 215 «Οι διαπραγματεύσεις ήταν σκληρές... της Κρήτης με την Ελλάδα».

γ. σελ. 26 «Η πιο γνωστή... τα κατάλοιπα».

ΘΕΜΑ Α2

α. Λάθος (σελ. 31)

β. Λάθος (σελ. 78)

γ. Λάθος (σελ. 135)

δ. Σωστό (σελ. 245)

ε. Σωστό (σελ. 254)

ΘΕΜΑ Β1

σελ. 52 «Η Ελλάδα του μεσοπολέμου... μέσα στην καταστροφή».

ΘΕΜΑ Β2

σελ. 217- 218 «Για την επίσημη έναρξη... απέκοψε τον ιστό της».

ΟΜΑΔΑ Β

Γ1

α. σελ. 161

Μετά την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής πληθυσμών και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης, οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις. Ύστερα από διαπραγματεύσεις, τον Ιούνιο του 1925 υπογράφηκε η Σύμβαση της Άγκυρας. Από το κείμενο Α, που αποτελεί δευτερογενή ιστορική πηγή, πληροφορούμαστε ότι πράγματι η Σύμβαση της Άγκυρας, η οποία ήταν γνωστότερη ως Συμφωνία Εξηντάρη-Χαμδής Βέη και υπογράφηκε τον Ιούνιο του 1925, δεν εφαρμόστηκε. Το Δεκέμβριο του 1926 υπογράφηκε η Συμφωνία των Αθηνών. Στο ίδιο κείμενο αναφέρεται ότι στη συγκεκριμένη συμφωνία -η οποία επιβεβαιώνεται ότι υπογράφηκε τον Δεκέμβριο του 1926- πρωταγωνίστησαν ο Έλληνας υπουργός εξωτερικών Περικλής Αργυρόπουλος και ο Τούρκος αντιπρόσωπος στη Μικτή Επιτροπή Σουκρής Σαράτσογλου. Στη συμφωνία προβλεπόταν η εξαγορά των μη ανταλλάξιμων κτημάτων κι ακινήτων από τις δύο χώρες, με εξαίρεση τα μουσουλμανικά κτήματα της Δυτικής Θράκης και τα ελληνικά της Κωνσταντινούπολης. Τα δυο κράτη έπρεπε να εξαγοράσουν κτήματα ίσης συνολικής αξίας. Η κυβέρνηση κάθε χώρας είχε την υποχρέωση να απαλλάξει τα κτήματα αυτά από οποιονδήποτε περιορισμό τα βάρυνε το προηγούμενο διάστημα, ώστε να αποδοθούν στους ιδιοκτήτες τους. Αυτές ρύθμιζαν τα επίμαχα θέματα, όμως δεν εφαρμόστηκαν ποτέ.

Τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές και σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Ο Ελ. Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων.

β. σελ. 161

Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Τα κυριότερα σημεία του ήταν: Ρύθμιση το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων». Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα. Προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας. *Αναλυτικότερα, στο κείμενο Β αναφέρεται ότι με το συγκεκριμένο σύμφωνο της 30ης Οκτωβρίου 1930 απαγορευόταν η συμμετοχή σε κάθε πολιτικό ή οικονομικό συνασπισμό εναντίον ενός από τα συμβαλλόμενα κράτη. Το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών και τη Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Με την τελευταία αυτή σύμβαση δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους. Στο κείμενο Β επιβεβαιώνεται, επίσης, ότι η εμπορική σύμβαση περιελάμβανε προξενική σύμβαση, σύμβαση εγκαταστάσεως και ειδική συμφωνία για τους ναυτικούς εξοπλισμούς. Σύμφωνα με την τελευταία η ελληνική κι η τουρκική κυβέρνηση ήταν υποχρεωμένες να ενημερώνουν έγκαιρα η μια την άλλη, πριν την παραγγελία κάθε ναυτικής μονάδας. Έτσι, μέσω φιλικής ανταλλαγής απόψεων θα προλάμβαναν ανταγωνιστικές ενέργειες.*

ΘΕΜΑ Δ1

α. σελ. 60- 61

Όσο οι Έλληνες ήταν υπόδουλοι, σε γενικές γραμμές τηρούσαν κοινή στάση απέναντι στον κατακτητή. Όταν άρχισε η εκδίωξη των Τούρκων, άρχισαν οι συγκρούσεις μεταξύ των μέχρι τότε ομονοούντων. Το βασικότερο ζήτημα αφορούσε το ποιος και πώς θα διαχειριζόταν την εξουσία. Μια σειρά γεγονότων, που σχετίζονται με τη διαμόρφωση διαφορετικών απόψεων για το ζήτημα αυτό, οδήγησαν σ' ένα προστάδιο διαμόρφωσης των πρώτων πολιτικών κομμάτων. Τα γεγονότα αυτά συνδέονται με την κάθοδο του Δημητρίου Υψηλάντη στην επαναστατημένη Πελοπόννησο, ως πληρεξουσίου του αδελφού του Αλεξάνδρου, Γενικού Επιτρόπου της Φιλικής Εταιρείας, με σκοπό την ανάληψη της ηγεσίας της Επανάστασης. Όταν ο Δημ. Υψηλάντης έφτασε στην Ύδρα, οι Πελοποννήσιοι είχαν ήδη ορίσει από μόνοι τους κυβερνητικά όργανα τοπικής εμβέλειας. Ο Υψηλάντης θέλησε να επιβάλει ένα δικό του «Γενικό Οργανισμό της Πελοποννήσου», που θα του επέτρεπε να συγκεντρώσει τη στρατιωτική και πολιτική εξουσία στα χέρια του. *Από το κείμενο Α πληροφορούμαστε ότι ο Υψηλάντης οραματιζόταν ήδη ένα ελληνικό κράτος που θα περιελάμβανε όλα τα απελευθερωμένα εδάφη και θα κυβερνιόταν από ένα κεντρικό κοινοβούλιο με πολύ ευρείες εξουσίες. Γι' αυτό ήθελε να συγκεντρώσει στα χέρια του την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία σε μεγάλο μέρος και για απροσδιόριστο*

διάστημα με τη στήριξη των αστών. Σε αντίθεση με τους γαιοκτήμονες, οι αντιστάθηκαν στο σχέδιό του, ο Υψηλάντης σχεδίαζε εθνικό κοινοβούλιο και κεντρική κυβέρνηση. Οι πρόκριτοι δεν το αποδέχθηκαν, καθώς -σύμφωνα με το κείμενο Α- δεν σχεδίαζαν κάτι μεγαλύτερο από την πελοποννησιακή αυτοδιοίκηση, και με δυσκολία αποσοβήθηκε η σύρραξη, μολονότι σύμφωνα με το κείμενο Β σκοπός του Υψηλάντη δεν ήταν να εξουδετερώσει τη δύναμη των προκρίτων. Η αντίθεση μεταξύ των δύο πλευρών δεν είχε ως αντικείμενο μόνο το ποιος θα κατείχε πραγματικά την εξουσία, αλλά αφορούσε και τη δομή του υπό ίδρυση κρατικού οργανισμού. Ο Υψηλάντης πρότεινε τη δημιουργία συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης, ώστε να εξασφαλιστούν οι οικονομικοί πόροι για τη συνέχιση του αγώνα και η πειθαρχία στο στράτευμα. Στο κείμενο Β επισημαίνεται ότι ο Υψηλάντης ήθελε να δημιουργηθεί συγκεντρωτική διοικητική οργάνωση, κρατικά έσοδα, στρατόπεδα με κανονική τροφοδοσία και στοιχειώδη πειθαρχία και σώματα τακτικού στρατού, χωρίς τα οποία πίστευε πως δεν θα πετύχαινε η Επανάσταση. Θεωρούσε ότι οι τοπικιστικές τάσεις αποτελούσαν εμπόδιο για την οργάνωση του Αγώνα. Πιο συγκεκριμένα, στο ίδιο κείμενο αναφέρεται ότι ο Υψηλάντης θεωρούσε πως διαφορετικά θα επικρατούσε πολυαρχία, η αυθαιρεσία και ο τοπικισμός. Οι πρόκριτοι, έχοντας διαφορετικές επιδιώξεις, ήθελαν να είναι όλοι υπεύθυνοι για όλα. Άλλωστε, με αυτόν τον τρόπο, όπως αναφέρεται στο κείμενο Β οι πρόκριτοι και οι καπεταναίοι συγκεντρώνοντας λάφυρα και πυρομαχικά νικώντας τους Τούρκους θα γίνονταν ισχυροί και στη συνέχεια θα εισέπρατταν φόρους, για να χρηματοδοτούν τα σώματά τους και να προσλαμβάνουν μικροκαπεταναίους. Συγκροτήθηκαν λοιπόν οι πρώτες παρατάξεις.

β. σελ. 61

Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α' Εθνοσυνέλευση έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιαπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. Αναλυτικότερα, από το κείμενο Γ πληροφορούμαστε ότι το Προσωρινό Πολίτευμα της Επιδαύρου προέβλεπε αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση και τη διάκριση των εξουσιών και συγκρότησε την Πολιτική Διοίκηση, που αποτελούνταν από δύο σώματα, το Βουλευτικό και το Εκτελεστικό, με ετήσια θητεία. Στο κείμενο Γ επισημαίνεται, ακόμη, ότι στη διάρκεια της Α' Εθνοσυνέλευσης έγιναν ορατές οι διαφορές μεταξύ των εξεγερμένων Ελλήνων. Πιο συγκεκριμένα, πληροφορούμαστε ότι οι προεστοί της Πελοποννήσου, των νησιών, οι αρχιερείς και οι εκπρόσωποι της δυτικής και ανατολικής Στερεάς συνασπίστηκαν εναντίον των στρατιωτικών αρχηγών που θα μπορούσαν να αμφισβητήσουν την εξουσία τους. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν ο Κολοκοτρώνης και ο Υψηλάντης. Άλλωστε, από προκύπτει κι από το παράθεμα ο Υψηλάντης στην πραγματικότητα υποβαθμίστηκε, καθώς εκλέχτηκε πρόεδρος του Βουλευτικού. Όμοια, υποβαθμίστηκε ο ρόλος της Φιλικής Εταιρείας, η οποία δεν αναφερόταν πουθενά, ενώ τελικά από την Εθνική Συνέλευση δεν υιοθετήθηκε ο φοίνικας, που ήταν σήμα της αλλά το σύμβολο της Αθηνάς. Έτσι δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ στρατιωτικών και προκρίτων.

Θεοδοροπούλου Μεταξία

Φιλολόγος- ιστορικός